

POSTANOWIENIE

Dnia 31 sierpnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Częstochowie VII Wydział Karny Odwoławczy Częstochowa w składzie:

Przewodniczący: SSO Sławomir Brzózka

Protokolant: st.sekr.sądowy Joanna Stefańczyk

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Częstochowie Romualda Basińskiego

po rozpoznaniu w sprawie przeciwko G. C. s. J. i W. z d. K., ur. (...) w miejscowości P.

podejrzanemu o czyny z art. 222 § 1 k.k. i z art. 226 § 1 k.k.

zażalenia wniesionego w dniu 3 lipca 2017 r. przez prokuratora

na postanowienie Sądu Rejonowego w Zawierciu z dnia 26 czerwca 2017 roku

w przedmiocie nieuwzględnienia wniosku o umorzenie postępowania i orzeczenie środka zabezpieczającego i przekazania sprawy prokuratorowi do dalszego prowadzenia

na podstawie art. 437 k.p.k.

postanawia

1. zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że w podstawie prawnej rozstrzygnięcia przyjmując § 2 art. 324 k.p.k. w miejsce § 3, a w pozostałej części utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie;
2. kosztami sądowymi za postępowanie odwoławcze obciążyć Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy w Zawierciu postanowieniem z dnia 26 czerwca 2017 roku, na podstawie art. 324 § 3 k.p.k. w zw. z art. 93b § 1 k.k. a contrario nie uwzględnił wniosku o umorzenie postępowania i zastosowanie wobec podejrzanego G. C. w postaci terapii uzależnienia od alkoholu w warunkach ambulatoryjnych albo umieszczenia w zakładzie zamkniętym i przekazał sprawę prokuratorowi do dalszego prowadzenia. Sąd Rejonowy orzekł również o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oraz na podstawie art. 632 pkt 2 k.p.k. kosztami postępowania w sprawie obciążył Skarb Państwa.

Powyższe postanowienie zaskarżył prokurator – w całości i na niekorzyść G. C.. We wniesionym zażaleniu zarzucił obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść orzeczenia, a to:

- art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 201 k.p.k. poprzez zaniechanie zasięgnięcia opinii innych biegłych psychiatrów i psychologa celem oceny stopnia prawdopodobieństwa ponownego popełnienia przez G. C. czynu zabronionego oraz konieczności zastosowania środka zabezpieczającego w postaci terapii uzależnień w sytuacji, gdy opiniujący dotychczas zespół biegłych wydał opinię niejasną i zawierającą sprzeczności w tym przedmiocie;
- art. 442 § 3 k.p.k. poprzez nieuwzględnienie wskazań i zapatrywań wyrażonych przez Sąd odwoławczy – Sąd Okręgowy w Częstochowie w sprawie o sygn. akt VII Kz 151/17 i zaniechanie zasięgnięcia opinii innych biegłych psychiatrów w sytuacji niewyjaśnienia przez dotychczas opiniujących biegłych rozbieżności pomiędzy opinią pisemną i ustną w zakresie konieczności zastosowania wobec podejrzanego środka zabezpieczającego oraz rodzaju tego środka.

Podnosząc powyższe zarzuty prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Zawierciu do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył co następuje.

Wniesione zażalenie okazało się niezasadne.

Sąd Rejonowy na postawie zebranego w sprawie materiału dowodowego prawidłowo przyjął brak potrzeby stosowania wobec G. G. jakiegokolwiek środka zabezpieczającego. Nie jest on konieczny aby zapobiec ponownemu popełnieniu czynu zabronionego. W konsekwencji nie uwzględnił wniosku Prokuratora o umorzenie postępowania i zastosowanie wobec podejrzanego G. C. w postaci terapii uzależnienia od alkoholu w warunkach ambulatoryjnych albo umieszczenia w zakładzie zamkniętym i przekazał sprawę Prokuratorowi do dalszego prowadzenia.

Wbrew zarzutom Prokuratora, wydane na użytek niniejszego postępowania opinie biegłych psychiatrów i biegłej psycholog nie są niejasne i nie zachodzą pomiędzy nimi sprzeczności, które uzasadniałyby dalsze prowadzenia postępowania w sprawie. Opinia biegłego jest niejasna w rozumieniu art. 201 k.p.k., gdy argumentacja przedstawiona przez biegłego jest niezrozumiała, co powoduje niemożność ustalenia, w jaki sposób doszedł do prezentowanych wniosków końcowych, czy też gdy jego wywody i wnioski są nielogiczne. Wewnętrzna sprzeczność opinii zachodzi natomiast, gdy wnioski biegłego wzajemnie się wykluczają lub nie przystają do wyników przeprowadzanych badań (por. m.in. post. SN z 20.04.2016 r., III KK 132/16, Legalis Nr 1472789). Analizując całokształt uzyskanych w sprawie opinii, uzupełnionych zgodnie z wytycznymi Sądu Okręgowego zawartymi w postanowieniu z dnia 20 kwietnia 2017 r., wyrażane w nich stanowiska i sformułowane wnioski należało uznać, że uzyskane opinie są jasne i pełne, pozwalają na ich podstawie wydać orzeczenie merytoryczne. Biegli tożsamo identyfikowali okoliczności, które krytycznego dnia doprowadziły do wyłączenia u G. C. stanu poczytalności (stan pomrocności zaistniały w następstwie przebytego napadu padaczkowego) oraz diagnozowali u niego uzależnienie od alkoholu w fazie przewlekłej. W istocie w toku całego postępowania biegli w zbliżony sposób oceniali również prawdopodobieństwo ponownego popełnienia czynu zabronionego przez G. C.. W pierwszej ze sporządzonych na użytek niniejszego postępowania opinii (k. 24-27) lekarze psychiatrzy wskazali, iż ewentualne ponowne pojawienie się stanu pomrocznego jest niemożliwe do przewidzenia. Ich zdaniem nawet jednak jego wystąpienie nie przesądza tego, że opiniowany może ponownie dopuścić się czynu godzącego w porządek prawny. Dlatego też stwierdzili, że G. C. przebywając na wolności nie stanowi istotnego niebezpieczeństwa dla porządku prawnego. W pisemnej opinii uzupełniającej (k. 46) wydanej jeszcze na etapie postępowania przygotowawczego uściślili, iż w ich ocenie nie zachodzi wysokie prawdopodobieństwo ponownego popełnienia przez niego czynu zabronionego, określając je jako umiarkowane. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy i wysłuchaniu zeznań opiekującej się G. C. H. C. biegli psychiatrzy wypowiedzieli się jednoznacznie i zgodnie. Z ich uzupełnionej opinii wynika, że całkowicie bezcelowa jest nawet ambulatoryjna terapia w poradni leczenia uzależnienia od alkoholu. Stanowisko swoje przekonywująco uzasadnili zaburzeniami funkcji poznawczych G. C. skutkujących dezorientacją w czasie i przestrzeni. Stwierdzili również, że nie istnieje wysokie prawdopodobieństwo popełnienia przez G. C. czynu o znacznej społecznej szkodliwości. Wbrew twierdzeniu zawartemu w uzasadnieniu zażalenia biegła A. B. nie wskazała, że zachowanie G. C. jest całkowicie nieprzewidywalne. Wypowiedź jej w rzeczywistości dotyczyła nieprzewidywalności wystąpienia stanu pomrocznego, który może wystąpić a może u niego nie wystąpić już nigdy (k. 117v.). Nadto z opinii biegłych wynika, że nawet pojawienie się stanu pomrocznego nie przesądza o popełnieniu czynu godzącego w porządek prawny. Z przytoczonych wypowiedzi biegłych wynika zatem logicznie brak wysokiego prawdopodobieństwa popełnienia przez G. C. czynu zabronionego. Nie sposób również zgodzić się z twierdzeniem Prokuratora, że w toku ponownego rozpoznania sprawy w I instancji biegli nie wyjaśnili powodów zmiany swojego stanowiska w przedmiocie terapii uzależnienia. Wyjaśnili bowiem przekonywująco zmianę swojego stanowiska w ustnej, uzupełniającej opinii wydanej na posiedzeniu w dniu 26 czerwca 2017 r., po przesłuchaniu byłej żony podejrzanego H. C., która podała dalsze okoliczności związane z codziennym funkcjonowaniem G. C.. Także z tych jej zeznań wynika, że jest on w praktyce uzależniony od swojej byłej żony, która sprawuje nad nim opiekę. Samodzielnie nie jest zdolny do normalnego funkcjonowania w tym do uczestnictwa w terapii, nie byłby nawet w stanie trafić do poradni. Zaburzenie funkcji poznawczych, skutkujące dezorientacją w czasie i przestrzeni wskazywała

zdaniem biegłych na całkowitą bezcelowość terapii uzależnienia. Biegła psycholog wydała opinię całkowicie zbieżną z opinią biegłych psychiatrów. W istocie więc podnoszone w zażaleniu sprzeczności jakie miałyby występować pomiędzy wypowiedziami biegłych miały charakter pozorny.

Sąd Rejonowy nie naruszył również powołanego w zażaleniu art. 442 § 3 k.p.k. Wskazania do dalszego postępowania zawarte były w postanowieniu Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 20 kwietnia 2017 r., VII Kz 151/17. Podnoszoną w uzasadnieniu tego orzeczenia ewentualną potrzebę dopuszczenia dowodu z innych biegłych, Sąd Okręgowy uzależniał od niewyjaśnienia sprzeczności w oparciu o ponowne przesłuchanie dotychczas opiniujących w sprawie biegłych. Sąd Rejonowy uzyskał zaś uzupełniające opinie biegłych pozwalające na zrozumienie wyrażonych w niej ocen i poglądów oraz sposobu dochodzenia do nich oraz odpowiadające na wszystkie istotne pytania. Zrealizował w ten sposób wytyczne wskazane przez Sąd Okręgowy w postanowieniu z dnia 20 kwietnia 2017 r. i nie dopuścił się zarzucanej mu obrazy przepisu art. 442 § 3 k.p.k.

Zgodnie z art. 93b § 1 k.k. środek zabezpieczający może zostać orzeczony, gdy jest to konieczne, aby zapobiec ponownemu popełnieniu przez sprawcę czynu zabronionego, a inne środki prawne określone w kodeksie karnym lub orzeczone na podstawie innych ustaw nie są wystarczające. Pobyt w zakładzie psychiatrycznym można natomiast zastosować jedynie, aby zapobiec ponownemu popełnieniu przez sprawcę czynu zabronionego o znacznej społecznej szkodliwości. Wyrażona w powołanym przepisie zasada konieczności (proporcjonalności), sprowadzająca się do możliwości orzekania środków zabezpieczających, także tych wolnościowych, tylko gdy jest to niezbędne dla zapobieżeniu popełnienia przez sprawcę czynu zabronionego, stanowiącego realne zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego. (por. m.in. Kodeks karny. Komentarz, wyd. V pod red. Mariana Filara – WK 2016 LEX, W świetle art. 93b § 1 k.k. zachodzi więc konieczność każdorazowego rozważenia jakie jest prawdopodobieństwo ponownego dokonania przez sprawcę zachowań wyczerpujących znamiona czynów zabronionych. W przypadku, gdy jest ono nieznaczne, potrzeba podejmowania czynności o charakterze prewencyjnym nie występuje.

Aktualnie po ponownym rozpoznaniu sprawy w I instancji i przeprowadzenia uzupełniającego postępowania dowodowego na tym tle nie występowały jednak żadne wątpliwości co powodowało, że w sprawie nie było potrzeby prowadzenia dalszego postępowania dowodowego.

Podkreślić należy, że dla prawidłowej oceny stopnia prawdopodobieństwa ponownego pełnienia przez sprawcę czynu zabronionego, poza opiniami biegłych z zakresu psychiatrii i psychologii, niezbędne jest także dokonanie jego analizy z uwzględnieniem dotychczasowej linii życia sprawcy, jego uprzedniej karalności oraz aktualnej sytuacji życiowej, połączonej z prognozowaniem możliwości zaistnienia okoliczności i warunków sprzyjających zaprzestaniu leczenia i ewentualnością popełnienia czynu zabronionego. Oceny zawężona wyłącznie do prognozy zawartej w opiniach biegłych, nie ma charakteru pełnej, gdyż na taką poza stanem zdrowia sprawcy nakładają się także inne czynniki życiowe i społeczne (por. m.in. postanowienie SN z 9.12.2015 r., V KK 330/15, LEX nr 1938692). Powyższe prowadzi do wniosku, iż ocena przedmiotowego prawdopodobieństwa dokonywana przez Sąd na gruncie art. 93b § 1 k.k. ma szerszy wymiar, niż ich analiza dokonywana przez biegłych ze strictly medycznego punktu widzenia. Nie deprecjonując więc znaczenie wiadomości specjalnych na gruncie tego rodzaju postępowań, nie można jednak traktować ich, tak jak czyni to skarżąca, jako wyłącznej podstawy czynienia ustaleń w przedmiocie konieczności stosowania środków zabezpieczających.

Opinie biegłych potwierdziły w sposób oczywisty przyjęty przez Sąd Rejonowy brak wysokiego prawdopodobieństwa popełnienia przez G. C. czynu zabronionego. Argumentację tą należy także wzmocnić przedstawieniem dalszych okoliczności. G. C. jest osobą niekaraną w zaawansowanym wieku ponad 64 lat, nieporadna życiowo ze względu na stan zdrowia, uzależnioną od opieki której udziela mu była żona. G. C. nie podejmował nigdy podobnych zachowań jak zarzucane mu. Nie toczyły się przeciwko niemu w tym zakresie żadne inne postępowanie. Wypada również zwrócić uwagę na kontekst sytuacyjny i przebieg zdarzeń, w ramach których doszło do popełnienia objętych niniejszym postępowaniem czynów. G. C., gdy po przebytych ataku padaczki został przewieziony do szpitala, był wprawdzie pobudzony, niemniej jednak na jego terenie w stosunku do znajdujących się tam osób nie popełnił żadnego czynu zabronionego. Zachowania takie podjął dopiero przy próbie jego zatrzymania, przy zaistnieniu dodatkowych

czynników zewnętrznych. Przedstawione okoliczności istotnie minimalizują prawdopodobieństwo popełnienia przez niego czynu zabronionego.

W ocenie Sądu Okręgowego istotne znaczenie ma również charakter specyficzny związku zachodzącego pomiędzy uzależnieniem G. C. od alkoholu a popełnionymi przez niego przestępstwami. Biegli jak już wskazano byli zgodni, że wyłączenie poczytalności wynikało z następstw napadu padaczkowego, którego doznał G. C. w dniu 2 kwietnia 2016 r. polegających na wystąpieniu jakościowego zaburzenia świadomości o obrazie stanu pomrocznego, który jest przejawem jego aktualnego stanu zdrowia. Mechanizm, który doprowadził do popełnienia czynów zabronionych nie sprowadzał się do tego, że G. C. spożywając alkohol stał się pod jego wpływem agresywny. Stan niepoczytalności, w którym działał zaistniał więc nie bezpośrednio w związku ze spożyciem alkoholu, tylko stanowił skutek choroby, na którą zapadł .

Mając na uwadze powyższe, zaskarżone postanowienie, jako prawidłowe, należało utrzymać w mocy. Podstawę prawną tego rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego stanowił przepis art. 437 § 1 k.p.k.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej za obronę udzieloną G. C. z urzędu w postępowaniu odwoławczym orzeczono na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z 26.05.1982 r. Prawo o adwokaturze w zw. z § 4 ust. 1 i 3 i § 17 ust. 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

Kosztami sądowymi stosowanie do art. 636 § 1 k.p.k. należało obciążyć Skarb Państwa.